

NIEPODLEGŁOŚĆ I PAMIĘĆ  
2025, nr 2 (90)

**Dorota Panowek**

Muzeum Niepodległości w Warszawie

**Kronika wydarzeń  
Muzeum Niepodległości w Warszawie**

**Październik/Listopad/Grudzień 2024**

W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów prezentowano wystawę: „Droga i dziedzictwo. Dzieje rodziny Moszoro. El camino y el patrimonio. La historia de la familia Moszoro”, w Mauzoleum Walki i Męczeństwa portret generała Stefana Roweckiego „Grota” pędzla Macieja Milewskiego oraz wizerunek Stefana Starzyńskiego autorstwa Hakoba Mikayeliana, a także wystawę „Zbrodnie Gestapo na rysunkach Stanisława Toegla ze zbiorów Muzeum Niepodległości”.

W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej pokazywano wystawy: „II wojna światowa w filmie. Wystawa ze zbiorów Muzeum Niepodległości w Warszawie” oraz „Wiara i nadzieja na zesłaniu”.

W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie można było zwiedzić wystawę plenerową „Bohaterowie Bitwy Warszawskiej”.

**Październik 2024**

**1–6 października:** W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej można było oglądać wystawę „Powstanie Warszawskie w zbiorach Biblioteki Muzeum Niepodległości”.

**1–10 października:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie prezentowano wystawę „Ramię krzep – Ojczyźnie służ. Historia Sokolstwa Polskiego w Ameryce”.

**1–15 października:** W Muzeum Więzienia Pawiak prezentowano wystawę plenerową „Kraków ‘44 – Warszawa ‘44”.

**1–27 października:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów prezentowano Galerię Jednego Obiektu poświęconą 180. rocznicy urodzin Hipolita Wawelberga.

**1–31 października:** W Muzeum Więzienia Pawiak można było oglądać wystawę plenerową „Polska prasa w obliczu września 1939 r.: świadectwo pierwszych dni wojny”.

**1–31 października:** W Galerii Brama Bielańska Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej prezentowano wystawę „Okruczy pamięci” Archiwum IPN.

**1–31 października:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie prezentowano wystawę „Bitwa Warszawska 1920 roku w zbiorach archiwalnych i pocztówkach Mariana Sołobodowskiego”.

**2–3 października:** Muzeum Niepodległości zainaugurowało terenową grę miejską „Szlakiem Powstania Warszawskiego”. Quest „Spacer z Młodym Powstańcem” skierowany był do uczniów szkół podstawowych, natomiast „Śladami Powstańczej Warszawy” do uczniów szkół średnich z terenu Mazowsza.

**3 października:** W Bibliotece Muzeum Niepodległości na wizycie studyjnej gościliśmy bibliotekarzy-muzealników VI Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy i Pracowników Bibliotek Muzealnych.

**4 października:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się VI edycja Nocy Księgań.

**4 października:** W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej miało miejsce spotkanie pt. „Świadek Historii” z udziałem Czesława Lewandowskiego, ps. „Bystry” – uczestnika Powstania Warszawskiego, który opowiedział młodzieży o swoich przeżyciach z czasów powstania, w tym o natarciu na Dworzec Gdański, a także o pobycie w obozie KL Stutthof i przetrwaniu marszu śmierci w 1945 roku.

**5 października:** W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości odbyła się projekcja filmu *Człowiek świętego imienia. Rzecz o Romualdzie Traugucie* w ramach weekendu Seniora z Kulturą.

**6 października:** Pod hasłem „Legends kresowe” miała miejsce „Rodzinna Niedziela w Muzeum Niepodległości” – zajęcia w ramach weekendu Seniora z Kulturą.

**8 października:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyła się Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Jak feniks z popiołów – w 80. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego”.

**9 października:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się Salon Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego – prezentacja publikacji Anny Błachuckiej *Rodem z Kozłowa. Losy powstańca styczniowego*.

**9 października:** W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej uroczystie odsłonięto obraz Aleksandra Sochaczewskiego pt. *Portret zesłańca*.

**9–13 października:** W Muzeum Więzienia Pawiak oraz w Mauzoleum Walki i Męczeństwa odbyły się Dni Pamięci Pawiaka 2024. Program obejmował m.in.: prelekcje edukacyjne dla młodzieży, upamiętniające 80. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, zwiedzanie ekspozycji, koncert w 80. rocznicę śmierci Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Napisz mi, gdzie słońca Twoich myśli są* oraz prezentację monety kolekcjonerskiej wyemitowanej przez Narodowy Bank Polski „Pamięci więźniów warszawskiego Pawiaka”.

**11 października:** W tym dniu miała miejsce gala finałowa gry miejskiej „Szlakiem Powstania Warszawskiego”.

**11 października:** Delegacja Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej uczestniczyła w obchodach 70-lecia XLV Liceum Ogólnokształcącego im. Romualda Traugutta w Warszawie.

**12 października:** Muzeum Niepodległości wystawiło stoisko promocyjne na XVII Żoliborskim Biegu Rotmistrza Pileckiego oraz Rodzinnym Pikniku „Z historią w tle”.

**12 października:** Uczestnicy Dni Pamięci Pawiaka wzięli udział w spacerze historycznym wokół terenów dawnego Pawiaka. Znany warszawski przewodnik – „Arktour” Arkadiusz Żołnierczyk przybliżył zebranym historię Dzielnicy Północnej i warszawskiego getta. Uroczystym wydarzeniem wieńczącym całe obchody było zaprezentowanie srebrnej monety kolekcjonerskiej „Pamięci więźniów warszawskiego Pawiaka”. Została ona wyemitowana przez Narodowy Bank Polski i jest obecnie dostępna w sprzedaży. Ewa Waszkiewicz – dyrektor Oddziału Okręgowego NBP w Warszawie – wręczyła każdemu z obecnych kombatanów egzemplarz monety oraz banknot kolekcjonerski „80. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego”. Resztę uroczystości wypełnił koncert w 80. rocznicę śmierci K.K. Baczyńskiego *Napisz mi, gdzie słońca Twoich myśli są*, który został przygotowany przez Fundację ART.

**13 października:** Zespół Muzeum Więzienia Pawiak i Mauzoleum Walki i Męczeństwa wieńcząc obchody Dni Pamięci Pawika, zasadził klon w Lesie Korczakowskim w Muzeum Treblinka.

**15 października:** W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości otwarto wystawę Janusza Trzebiatowskiego „Tryptyk: Pieta Warszawy ‘44. Cykl Rzeka”.

**15 października:** Na dziedzińcu Muzeum Więzienia Pawiak, w towarzystwie asysty honorowej Służby Więziennej oraz przy akompaniamentie Orkiestry Reprezentacyjnej Policji, odsłonięto tablicę pamiątkową, poświęconą funkcjonariuszom Polskiej Straży Więziennej. Wśród przedstawicieli instytucji i zaproszonych gości znaleźli się: Maria Ejchart – wiceminister sprawiedliwości, płk Andrzej Pecka – dyrektor Służby Więziennej, Michał Syska – Zastępca Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Stanisław Zalewski – były więzień Pawiaka, Prezes Polskiego Związku Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych.

**15 października:** Odbyła się inauguracja roku akademickiego 2024/2025 Akademii Seniora Muzeum Niepodległości. Pierwszy wykład zatytułowany „Artystki, projektantki, architektki. Przypomnienia” wygłosiła dr Beata Michalec, zastępca dyrektora ds. programowych Muzeum Niepodległości. Spotkanie miało wyjątkowo uroczysty charakter, ponieważ nasza koleżanka Teresa Kołakowska, kierowniczka Akademii, odebrała ważne wyróżnienie: medal pamiątkowy „Pro Masovia”. Jej pasja i zaangażowanie są dla nas inspiracją.

**16 października:** Podczas 14. Forum Rozwoju Mazowsza można było wysłuchać inspirującego panelu m.in. z udziałem Marszałka Województwa Mazowieckiego Adama Struzika na temat 20 lat Mazowsza w Unii Europejskiej. Debata horyzontalna pt. „Mazowsze w Unii Europejskiej: Droga do Rozwoju” była doskonałą okazją do refleksji nad postępami, jakie nasz region osiągnął dzięki członkostwu w UE.

**16 października:** Delegacja Muzeum Więzienia Pawiak uczestniczyła w obchodach 82. rocznicy stracenia dziesięciu więźniów Pawiaka w odwecie za przeprowadzenie Akcji „Wieniec”. Tego dnia również upamiętniono drukarzy wykonujących konspiracyjne materiały dla Komendy Głównej Armii Krajowej w drukarni Władysława Zwolińskiego w Rembertowie. W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele władz dzielnicy Rembertów, uczniowie miejscowych szkół oraz okoliczni mieszkańcy.

**16 października:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się Salon Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego – prezentacja publikacji Marcina Hałasia *Zaczarowany Lwów. Przewodnik nieoczywisty*.

**17 października:** Tego dnia miała miejsce Warszawska Sesja Kościuszkowska w ramach XLI Międzynarodowego Sympozjum Kościuszkowskiego i promocja książki *Wojsko Polskie Kościuszki 1794*.

**19 października:** W ramach Festiwalu Kultury bez Barier odbyły się zajęcia „Tajemnice Pałacu i Orła Białego”.

**22 października:** W Gminnym Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji w Długosiodle odbył się wernisaż wystawy „Od Racławic (1794) do Radzymina (1920)”, którą Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku współtworzyło z Polską Fundacją Kościuszkowską.

**26 października:** Tego dnia odbył się Spacer po Starych Powązkach „Śladami uczestników Powstania Warszawskiego”, zorganizowany przez Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej i Archiwum Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów. W tegorocznej edycji do grona organizatorów dołączyła Fundacja Stanisława Jachowicza, promująca wartości, które swoim życiem przekazywał ten wybitny poeta, wychowawca i filantrop.

**29 października:** W Muzeum Niepodległości odbył się spektakl *Kołatka*, w ramach obchodów 100. rocznicy urodzin Zbigniewa Herberta, współorganizowany przez Fundację ART Marii Reif. To kameralne wydarzenie zbudowane na wierszach wybitnego poety przeniosło nas w różne okresy jego twórczości. Przed spektaklem biografię Pana Cogito przybliżył zebrany nasz kolega Piotr Piegat. Wspaniałe interpretacje wierszy w wykonaniu Andrzeja Mastalerza w połączeniu z tradycyjną muzyką ludową, w nowoczesnych aranżacjach Pauliny Kinaszewskiej, stworzyły magiczną atmosferę, która zachwyciła wszystkich uczestników.

**30 października:** W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbyło się spotkanie w ramach cyklu Salon Dobrej Prasy im. Walerego Piśarki z Robertem Matejukiem, redaktorem naczelnym „Zielonego Sztandaru”, jednego z najstarszych pism społeczno-politycznych w Polsce.

**31 października:** Z okazji 79. rocznicy śmierci Wincentego Witosa w naszej Galerii Jednego Obiektu pokazano drzeworyt autorstwa Stanisława Łuczaka przedstawiający portret Witosa. Dzieło, po dokładnej konserwacji, odzyskało swój dawny blask. Pracę zaprezentowały Małgorzata Karolina Piekarska, kierownik Działu Zbiorów, oraz Sylwia Popławska, konserwator papieru. Dzięki ich zaangażowaniu mogliśmy podziwiać ten unikatowy obiekt, będący hołdem dla jednego z największych działaczy niepodległościowych.

## Listopad 2024

**4 listopada:** Na dziedzińcu Muzeum Więzienia Pawiak odbył się wernisaż wystawy plenerowej: „Śmierć za człowieczeństwo. Rodzina Ulmów”, przygotowanej przez Oddział Rzeszowski Instytutu Pamięci Narodowej. Na uroczystości gościliśmy: dr. hab. Dariusza Iwaneczkę – dyrektora Oddziału IPN w Rzeszowie, dr. Wojciecha Hanusa z Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie – koordynatora merytorycznego wystawy, ks. dr. Andrzeja Sikorskiego – krajowego duszpasterza parlamentarzystów oraz Witolda Prandotę – pełnomocnika Marszałka Województwa Mazowieckiego ds. Wartości Patriotycznych. Obecna była także młodzież z Zespołu Szkół nr 35 im. Zofii Jaroszewicz „Kasi” z warszawskich Bielan wraz z nauczycielką, a także Stanisław Wanat – syn byłego więźnia Pawiaka – Leona Wanata. Obecnych powitała kierownik Muzeum Więzienia Pawiak Joanna Gierczyńska, a słowo końcowe wygłosił dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie dr Tadeusz Skoczek.

**5 listopada:** W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości odbyła się XVIII Gala Nagrody im. Andrzeja „Wuja” Potoka. W tym roku honorowe dyplomy otrzymali: Wojciech Dróżdż, Adam Ludwiczak, Michał Szandura, Zbigniew Wróbel. Celem nagrody jest uhonorowanie osób wywodzących się z ruchu studenckiego, które w swojej działalności społecznej i zawodowej pozostały wierne ideom studenckiej kultury, kultywują jej tradycje, przekazując podstawowe wartości kolejnym pokoleniom dla dobra kultury narodowej.

**5 listopada:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku odbył się wernisaż wystawy „Trybunał dla Rosji”, współorganizowanej z Fundacją Muzeum Zwycięstwa nad Despotyzmem.

**6 listopada:** Zbigniew Komosa wygłosił wykład zatytułowany *La Polonia non è liquidata*. Projekt nowego muralu dla uczczenia zdobycia miasta Predappio – rodzinnego miasta Benito Mussoliniego – przez polskich żołnierzy Armii generała Andersa w dniu 28 października 1944 roku zaprezentował Bartek Podlewski z Bakcyl Studio.

**7 listopada:** W Muzeum Niepodległości odbyło się uroczyste przekazanie przez przedsiębiorców Intermarche i Bricomarche miliona złotych Ochotniczemu Strażom Pożarnym na pomoc w walce ze skutkami powodzi w Polsce. W uroczystości uczestniczyli: Waldemar Pawlak – Prezes Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Anna Wesołowska – dyrektor Zarządu Wykonawczego Związku OSP RP, Marek Feruga – Prezes Fundacji Muszkieterów, Sławomir Czarnecki – Pre-

zes Grupy Muszkieterów w Polsce, Marek Sawa – Prezes sieci Bricomarche oraz Maciej Ćwikliński – Prezes sieci Intermarche.

**7 listopada:** Odbyla się kolejna odsłona Salonu Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego. Tym razem gościem był Andrzej Nowak-Arczewski, autor książki *Długi cień świętej góry*.

**8 listopada:** W Muzeum Więzienia Pawiak odbył się koncert patriotyczny *Spotkanie z Niepodległą* z okazji 106. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

**8 listopada:** Przy ulicy Ogrodowej 55 w Warszawie odsłonięto mural „La Polonia non è liquidata”, dotyczący uczczenia zdobycia Predappio – rodzinnego miasta Benito Mussoliniego – przez polskich żołnierzy Armii generała Andersa w dniu 28 października 1944 roku. Uroczystość zorganizował Urząd dzielnicy Wola m.st. Warszawy. Muzeum Niepodległości było partnerem wydarzenia.

**11 listopada:** Z okazji Narodowego Święta Niepodległości odbył się koncert. Wydarzenie, współorganizowane z Fundacją Polonia Union, prowadziła Aneta Skarżyński, tworząc atmosferę pełną patriotyzmu i wzruszeń. W imieniu dyrekcji Muzeum Niepodległości przybyłych gości powitała Joanna Oleszczuk z Działu Edukacji, odczytując list Adama Struzika, Marszałka Województwa Mazowieckiego. Na uroczystości przemówienia wygłosili również Edgard Skarżyński, Prezes Fundacji Polonia Union oraz Janusz Piechociński, Prezes Izby Handlowo-Przemysłowej Polska Azja. Uroczystość zaszczylił swoją obecnością m.in. ambasador Kazachstanu, Alim Kirabayev. Po części oficjalnej goście wysłuchali prelekcji Małgorzaty Karoliny Piekarskiej, kierownik Działu Zbiorów, oraz koncertu z repertuarem polskiej muzyki patriotycznej. Na zakończenie odbyło się oprowadzanie po wystawach. Delegacje Muzeum zapaliły również znicze w miejscach pamięci wokół Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów i w oddziałach.

**12 listopada:** W Szkole Podstawowej w Zamieniu odbyła się konferencja „Magdalenka 1942”. Wydarzenie dotyczyło przede wszystkim egzekucji więźniów Pawiaka, która miała miejsce 28 maja 1942 roku. Jako prelegenci wystąpili: Joanna Gierczyńska (kierownik Muzeum Więzienia Pawiak), por. Marek Pikulski (Służba Więzienna), Katarzyna Banasiewicz (wnuczka Henryka Boczewskiego), Grzegorz Rutkowski (Muzeum Historii Polski) oraz Bartosz Borkowski (nauczyciel i historyk, prowadzący na YouTube kanał „Oblicza XX wieku”). Moderatorem konferencji był dyrektor GOK Lesznawola – Piotr Kulczycki.

**12 listopada:** W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej prelekcję *Kobiety na Cytadeli. By nigdy o Nich nie zapomnieć* wygłosiła dr Beata Michalec. Była ona poświęcona Damom Wolności – kobietom, które z odwagą i determinacją wspierały niepodległość Polski.

**12 listopada:** W Szkole Podstawowej nr 42 z Oddziałami Integracyjnymi im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Warszawie odbyła się lekcja muzealna „Zwykli i niezwykli – twórcy Niepodległej”. Prowadził ją dr Jacek Konik, kierownik Działu Historii i Badań Naukowych, który w przystępny sposób opowiedział zebranym uczniom klas ósmych o znanych i nieznanym bohaterach polskiej walki o niepodległość.

**13 listopada:** Na kolejnym spotkaniu z cyklu Salon Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego prof. Lech Szajdak opowiedział o książce pt. *Stefan Szajdak. Utwory zebrane. Poeta autentysta. Współzałożyciel Grupy Poetyckiej „Wołyń”*.

**13 listopada:** Z okazji 100-lecia przyznania Władysławowi Reymontowi literackiej Nagrody Nobla w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbyło się „Mazowieckie czytanie Reymonta” prowadzone przez dr. Krzysztofa Bakałę i Michała Cieślaka. Czytano fragmenty *Chłopów*, a także *Ziemi obiecanej*. Specjalnym momentem było wyświetlenie filmu z udziałem Wiesława Raboszuka, zastępcy marszałka województwa mazowieckiego, który przeczytał fragment książki Reymonta. Uczestnicy otrzymali także okolicznościowe wydanie opowiadań *Na zagonie*, które ukazały się pod patronatem marszałka Adama Struzika.

**13–15 listopada:** W Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Non nova, sed novae. Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych”. Referat pt. *Fotografie i pocztówki w zbiorach Muzeum Niepodległości w Warszawie* wygłosiły Marzena Jaworska i Sylwia Popławska z Działu Zbiorów naszego Muzeum.

**14–15 listopada:** Na zaproszenie Muzeum Niepodległości gościła w Warszawie grupa seniorów z Dolnego Śląska – z terenów dotkniętych wrześniową powodzią. Wyjazd koordynowała Fundacja Księstwo Ziębickie. Uczestnikami projektu byli mieszkańcy gmin Stoszowice i Złoty Stok. Pobyt w Warszawie seniorzy rozpoczęli od wizyty w Sejmie RP, zaproszeni przez posła Ziemi Wałbrzyskiej, Marcina Gwoździa. W muzeum powitała ich zastępca dyrektora dr Beata Michalec, pracownicy oraz słuchacze Akademii Seniora Muzeum Niepodległości. Na wstępie

goście wzięli udział w wernisażu wystawy poświęconej Reymontowi – „Nieśmiertelny Syn Ojczyzny”, a potem wymienili się doświadczeniami z seniorami warszawskimi. Pozostając w klimacie reymontowskim, w ramach Mazowieckiego Czytania, wspólnie przeczytaliśmy fragmenty *Chłopów* i prozę z tomu *Na zagonie*. Tego dnia naszych gości czekało jeszcze oprowadzanie po wystawach stałych i czasowych Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów oraz uroczysta kolacja. Nazajutrz seniorzy zwiedzili oddziały naszego Muzeum: Muzeum Więzienia Pawiak i Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

**14 listopada:** W Służewskim Domu Kultury odbył się konkurs chórów szkolnych i pozaszkolnych, któremu po raz kolejny patronowało nasze Muzeum. Organizatorem konkursu zatytułowanego „Gdzie są kwiaty z tamtych lat” był Młodzieżowy Dom Kultury „MOKOTÓW”. Na tegorocznych przesłuchaniach Muzeum Niepodległości, w charakterze jurora, reprezentowała Joanna Oleszczuk z Działu Edukacji. W konkursie wzięło udział siedem chórów, dwa dziecięce oraz pięć występujących w kategorii *open*. Każdy zaprezentował dwa utwory muzyczne. Na zakończenie wszyscy wspólnie zaśpiewali hymn Polski.

**14 listopada:** Tego dnia odbyła się dyskusja w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej pod hasłem „O Wolną i Niepodległą”, w ramach wydarzeń towarzyszących wystawie „Droga i dziedzictwo. Dzieje rodziny Moszoro / Camino y Legado. Historia de la Familia Moszoro”. W rozmowie o wizjach wolnej Polski, prezentowanych przez obozy piłsudczykowski i narodowy, udział wzięli: prof. Janusz Odziemkowski, prof. Jan Żaryn i dr hab. Sławomir Cenckiewicz. Dyskusję poprowadził Jan Józef Kasprzyk. Przed rozmową uczestnicy spotkania mogli obejrzeć przygotowaną przez archiwum wystawę. O ekspozycji opowiedziały jej kuratorki – Marzena Kruk, dyrektor Archiwum IPN, i Agnieszka Sodel (AIPN).

**14 listopada:** Przed Pałacem Przebendowskich/Radziwiłłów otwarto wystawę plenerową „Nieśmiertelny Syn Ojczyzny”, poświęconą Władysławowi Reymontowi z okazji 100. rocznicy przyznania mu Nagrody Nobla. Następnie odbyło się Mazowieckie Czytanie prozy noblisty. W obu wydarzeniach wzięli udział seniorzy z terenów objętych powodzią na Dolnym Śląsku. Byli wśród nich: Elżbieta Ruszkowska, Przewodnicząca Rady Miejskiej Miasta Złoty Stok oraz Leszek Więckowski, Prezes Fundacji Księstwa Ziębickiego, którzy przeczytali fragmenty powieści *Chłopi*. Wyświetlony został także film z udziałem Wiesława Ra-

boszuka, wicemarszałka województwa mazowieckiego, który przeczytał fragment prozy Reymonta.

**14 listopada:** Gościliśmy młodych artystów i ich rodziny na uroczystym rozdaniu nagród w konkursie plastycznym „Moja niepodległa, moja Polska!” zorganizowanym przez Dzielnicę Śródmieście m.st. Warszawy we współpracy z naszym Muzeum.

**18 listopada:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie odbył się wernisaż wystawy „Generał Józef Haller i jego żołnierze”. Uzupełnieniem ekspozycji była prelekcja Jana Engelgarda, dotycząca gen. Józefa Hallera i jego w roli w Bitwie Warszawskiej pod Radzyminem.

**19 listopada:** W Miejskim Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Raciążu odbyło się spotkanie w ramach Mazowieckiego Wędrownego Instytutu Europejskiego im. Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego Muzeum Niepodległości, który promuje wartości jedności, solidarności i obywatelstwa Unii Europejskiej. W programie był panel dyskusyjny i seria wykładów prowadzona przez uznanych ekspertów Unii Europejskiej, takich jak Jerzy Stępień, Jan Truszczyński, Ireneusz Krzemiński, Jan Barcz, Radosław Kuźniar czy Marek Prawda oraz inscenizacja czytania scenicznego *Konstytucji dla Europy* autorstwa Jastrzębowskiego z udziałem aktorów, m.in. Olgierda Łukaszewicza i uczniów, która wprowadziła uczestników w realia Powstania Listopadowego.

**19 listopada:** W Galerii Jednego Obiektu zaprezentowano tryptyk *Pieta Warszawy '44* – malarski hołd wybitnego polskiego artysty Janusza Trzebiatowskiego złożony Warszawie, która w czasie II wojny światowej doświadczyła niewyobrażalnych cierpień. Prezentacji dzieła dokonali Małgorzata Karolina Piekarska, kierownik Działu Zbiorów, oraz Tadeusz Skoczek, dyrektor Muzeum Niepodległości. Artysta w swoim dziele ukazuje mrok okupacji, wszechobecny terror, dramat powstańczych zmagania, a także cmentarną ciszę pośród morza ruin, które pozostały po wojnie. Każdy z trzech obrazów wchodzących w skład tryptyku jest wyjątkowy i pełen głębi, tworząc razem poruszające świadectwo artystyczne. Pierwszy obraz z tego cyklu został przekazany naszemu Muzeum przez prof. Trzebiatowskiego w 2016 roku. W tym roku artysta zdecydował się ofiarować nam dwa kolejne dzieła, które dopełniły tryptyk, tworząc całość o wyjątkowej wartości artystycznej i historycznej.

**19 listopada:** W Warszawie odbyły się uroczystości ku czci bohaterów, którzy walczyli o wolność i niepodległość Ojczyzny. Wydarzenie

miało na celu uczczenie pamięci tych, którzy oddali życie za Polskę. Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą w kaplicy pw. Ducha Świętego, odprawioną w intencji Ojczyzny oraz poległych i pomordowanych. Liturgii przewodniczył ks. prof. Henryk Skorowski. Był to moment wspólnej modlitwy i refleksji nad losem obrońców niepodległości. Po nabożeństwie uczestnicy udali się pod Bramę Straceń – miejsce naznaczone historią walk o wolność. Tam, pod Tablicą Pamięci Bojowników Wolności, złożono wieńce. W ceremonii wzięli udział m.in. Jarosław Jaskólski, kierownik Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, gen. dyw. prof. Bogusław Pacek, dyrektor Muzeum Wojska Polskiego, Antoni Sobczak, zastępca dyrektora Muzeum Historii Polski oraz przedstawiciele Muzeum Katyńskiego. Wydarzenie było wyrazem hołdu dla tych, którzy swoją odwagą i poświęceniem przyczynili się do odzyskania i utrzymania niepodległości Polski.

**20 listopada:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej odbył się finał wystawy pt. „Bitwa Warszawska – rok 1920 w zbiorach archiwalnych i pocztówkach Mariana Sołobodowskiego”.

**21 listopada:** W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie poświęcone odkryciom związanym z kręgiem zachodnio-bałtyjskim oraz z kulturą lateńską „Sideros – seminarium z archeologii Europy środkowej w I tys. przed Chr.”. Organizatorzy: Państwowe Muzeum Archeologiczne, Wydział Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

**22 listopada:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów miała miejsce interdyscyplinarna konferencja naukowa „Kościół a wojna na przestrzeni wieków. Od wypraw krzyżowych po agresję III Rzeszy na Polskę”.

**23 listopada:** Z okazji 32. Dni Lwowa w Warszawie w Muzeum Niepodległości odbył się koncert *Bilet do Lwowa* z udziałem artystek: Ewy Makomaskiej i Elżbiety Lewak, którym akompaniowała Aldona Krasucka. Wspaniałe wykonania utworów związanych z przedwojennym Lwowem poruszyły serca publiczności i przeniosły ją w świat pełen wspomnień i nostalgii. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział Stołeczny we współpracy z naszym Muzeum.

**26 listopada:** W Salonie Dobrej Prasy im. Walerego Pisarska w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej gościł Janusz Paluch, współzałożyciel i redaktor naczelny kwartalnika „Cracovia Leopoldis”. W dys-

kusji wzięli udział również: Kamil Stefan Woźniak, prezes Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział Kraków, oraz Tadeusz Samborski, poseł na Sejm RP, i Kamil Barczyk, dyrektor szpitala w Bolesławcu.

**26 listopada:** W sali multimedialnej Muzeum Niepodległości, w ramach obchodów 100. rocznicy przyznania Nagrody Nobla Władysławowi Reymontowi wyświetlono film *Chłopi* w reżyserii Doroty Kobieli (DK Welchman) i Hugh Welchmana. Produkcja w malarskiej animacji wiernie oddaje ducha powieści Reymonta, która przyniosła autorowi światowe uznanie. Film zainteresował widzów bogactwem barw, szczegółami oraz oryginalnym sposobem opowiadania historii – prawdziwa uczta dla oczu i duszy! Było to także przypomnienie o sile literatury, która inspiruje kolejne pokolenia twórców.

**26 listopada:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów otwarto wystawę „Anna z Radziwiłłów księżna mazowiecka 1475–1522”. Licznie zebranych gości powitał dr Tadeusz Skoczek, dyrektor Muzeum Niepodległości. Następnie głos zabrała Eliza Czapska, dyrektor Muzeum Zbrojowni Zamek w Liwie, gdzie wystawa powstała i była pierwotnie prezentowana oraz dr Marta Pibera-Zbieranowska z Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, odpowiedzialna za stronę merytoryczną wystawy. Wernisaż poprowadził dr Jacek Konik, kierownik Działu Historii i Badań Naukowych.

**27 listopada:** W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Lidzbarku odbyło się spotkanie w ramach projektu „Przekazywanie pamięci. Prezentacja książki Wandy Kiedrzyńskiej pt. *Ravensbrück – kobiety obóz koncentracyjny*”.

**27 listopada:** W Galerii Brama Bielańska odbyła się prezentacja tryptyku *Ikona Błogosławionej Rodziny Ulmów*. Składająca się z trzech elementów ikona powstała w ramach mecenatu Fundacja Dobry Grunt z inicjatywy KIK – Klubu Inteligencji Katolickiej w Warszawie. Jej autorem jest Mateusz Środoń, malarz ikon. Artysta tworzył ją w oparciu o dostępne źródła, przede wszystkim wykorzystując fotografie rodzinne wykonane przez bł. Józefa Ulmę. W części środkowej przedstawiona została bł. Rodzina Ulmów na tle domu, w którym ukrywała żydowskie rodziny. Na skrzydłach artysta umieścił wizerunki członków rodziny Goldmanów, którzy wraz z bł. Ulmami zostali zamordowani przez Niemców. Prezentacja była częścią projektu edukacyjnego opartego na idei wędrówki ikony

po świecie. Należy podkreślić, iż dzieło ma zarówno charakter sakralny, jak i muzealny, co nadaje mu szczególny charakter. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: wicepremier, minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz oraz Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik. Współorganizacja: Muzeum Polaków Ratujących Żydów.

**28 listopada:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie odbył się wernisaż wystawy „Twarze Niepodległej” Magdaleny Latosiewicz.

**28 listopada:** W Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie poświęcone książce Bolesława Burskiego pt. *Pawiak – Majdanek – Auschwitz*. Licznie zebranych gości powitał dr Jan Sęk z Rady Muzeum Niepodległości oraz Joanna Gierczyńska, kierownik naszego oddziału Muzeum Więzienia Pawiak. Współorganizatorami wydarzenia byli: Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Państwowe Muzeum na Majdanku oraz Muzeum Miejskie Szttygarka z Dąbrowy Górniczej.

**28 listopada:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów miało miejsce spotkanie Wszechnicy Kościuszkowskiej, będące swoistym podsumowaniem obchodów 230. rocznicy Insurekcji Kościuszkowskiej. Sesja, zorganizowana przez Polską Fundację Kościuszkowską we współpracy z naszym Muzeum, odbyła się pod hasłem „Tadeusz Kościuszko i insurekcja – w poezji”.

**28–31 listopada:** W Arkadach Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie odbyły się XXXII Targi Książki Historycznej. Na stoisku Muzeum Niepodległości nr 67 miały miejsce spotkania autorskie z dr Beatą Michalec, autorką książki *Towarzystwo Przyjaciół Warszawy w latach 1963–1991*, Małgorzatą Karoliną Piekarską, która zapoznała czytelników z katalogami wystaw *Wiara i nadzieja na zesłaniu* oraz *II wojna światowa w filmie*, dr Krzysztofem Bąkałą, autorem książki *Bo Ci wstydu nie zrobiłem... Działalność kulturalno-oświatowa i życie religijne polskich jeńców wojennych osadzonych w obozach specjalnych NKWD wrzesień 1939–maj 1940* oraz Rafałem Skąpskim, autorem publikacji *Sprawa Witosa*.

## **Grudzień 2024**

**1 grudnia:** Ostatni dzień XXXII Targów Książki Historycznej w Arkadach Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie, w których Muzeum Niepodległości wzięło udział.

**2 grudnia:** W warszawskiej Galerii W-Z (schody ruchome przy Trasie W-Z) można było oglądać wystawę „Węgiel to bogactwo. Górnictwo w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”. Węgiel, nazywany czasem czarny złotem, był najważniejszym towarem eksportowym w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Z jego sprzedaży uzyskiwano dewizy, za które następnie importowano najpotrzebniejsze dla rozwijającej się gospodarki maszyny, towary i surowce. Wydobycie węgla miało ogromne znaczenie przy spłacie zaciągniętych przez PRL pożyczek zagranicznych na odbudowę kraju, a także odszkodowania za przejęty majątek prywatny. Wystawa plakatów ze zbiorów Muzeum Niepodległości, zorganizowana z okazji corocznej Barbórki, pokazuje znaczenie węgla w propagandzie PRL.

**3 grudnia:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie otwarto wystawę Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej „Okruchy pamięci. Fragments of memory”. Ekspozycja poświęcona była „mikrohistoriom” – indywidualnym losom Polaków i polskich rodzin w okresie międzywojennym oraz w czasie II wojny światowej. Przedstawiała losy tych, którzy opuścili kraj, jak i tych, którzy pozostali, biorąc udział m.in. w Powstaniu Warszawskim.

**4 grudnia:** W Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie z pisarzem i poetą Mirosławem Kossakowskim. Gości powitał dr Tadeusz Skoczek, dyrektor naszego Muzeum. Byli wśród nich między innymi studenci Akademii Seniora Muzeum Niepodległości na czele z jego rektorką – Teresą Kołakowską. Spotkanie autorskie prowadziła prof. Jolanta Załęczny, która podkreśliła, że Mirosław Kossakowski jest doskonałym obserwatorem ulotnych chwil, które artystycznie opisuje przy pomocy swojego warsztatu literackiego. W swojej twórczości wyraża dojrzałą miłość do życia i świata. Sam autor podsumował, że „słowa muszą mieć duszę” oraz stwierdził, że „uśmiech jest oliwą do skrzypiących drzwi serca”. Wiersze i fragmenty prozy recytował Jerzy Zelnik, a Zdzisław Sobociński śpiewał i grał na gitarze w ramach zapowiedzianej muzycznej niespodzianki.

**5 grudnia:** Tego dnia obchodziliśmy 99. rocznicę śmierci jednego z najwybitniejszych pisarzy w dziejach polskiej literatury, pierwszego noblisty niepodległej Polski. Przy grobie Władysława Reymonta na Starych Powązkach zebranych gości przywitał Lech Marchlewski, kierownik Działu Edukacji naszego Muzeum. Głos zabrali również: poseł RP Tadeusz Samborski, Bożena Żelazowska – poseł RP i Sekretarz Stanu

w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Jerzy Kabat – Prezes Fundacji im. Władysława Stanisława Reymonta w Lipcach Reymontowskich oraz Zofia Grzebisz-Nowicka – Przewodnicząca Krajowego Stowarzyszenia Pomocy Szkole. Zebrani odśpiewali *Rotę* oraz modlili się wspólnie z ks. Stanisławem Zarosą, kapłanem i Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia „Nasz Reymont”. Druga część obchodów odbyła się w głównej siedzibie naszego Muzeum, gdzie gości powitał dyrektor Tadeusz Skoczek. Wiesława Dłubak-Bełdycka wygłosiła prelekcję *Warszawskie ślady W.St. Reymonta*.

**5 grudnia:** W gdańskiej galerii sztuki Nowy Warzywniak otwarto wystawę Jarosława Janowskiego-Smolińskiego „p.s. Partyzantka satyryczna”. Została ona zrealizowana przez Muzeum Niepodległości. Wcześniej była prezentowana w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

**5 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, w ramach Szkoły Etyki Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Ulmów, odbyło się seminarium poświęcone siostrze Klarze Jarozyńskiej, bohaterce odznaczonej tytułem Sprawiedliwej wśród Narodów Świata. Podczas sympozjum historycy przybliżyli sylwetkę siostry Klary. Szczególną uwagę poświęcono jej związkowi z Zakładem dla Niewidomych w Laskach, prowadzonym przez Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek, w którym chrześcijańska miłość i pomoc potrzebującym były codzienną praktyką. Choć w Laskach było więcej osób zaangażowanych w ratowanie prześladowanych, to siostra Klara jest obecnie jedyną uhonorowaną tytułem Sprawiedliwej wśród Narodów Świata. Wyjątkowym momentem wydarzenia były także wzruszające wspomnienia osób, które znały siostrę Klarę osobiście. Te historie pozwoliły lepiej zrozumieć jej niezłomność, odwagę i niesłabnące oddanie w służbie drugiemu człowiekowi.

**10 grudnia:** W Muzeum Niepodległości odbyło się sympozjum „Lwowskie Śluby Narodu. 120. rocznica wznowienia ślubów królewskich Jana Kazimierza we Lwowie przez św. Józefa Bilczewskiego, arcybiskupa metropolitę lwowskiego”. Zebranych gości powitał dr Tadeusz Skoczek, dyrektor Muzeum Niepodległości. Następnie odbył się wernisaż wystawy poświęconej królowi Janowi Kazimierzowi. Sympozjum moderował Lech Marchlewski, kierownik Działu Edukacji Muzeum Niepodległości. Wśród prelegentów znaleźli się: bp Marian Buczek (Lwów), prof. dr hab. Tadeusz Trajdos (Warszawa), dr Jan Sęk (Lublin),

prof. dr hab. Mirosław Nagielski (Warszawa), dr Olga Osadczy (Chełm, Lwów) oraz dr hab. prof. ucz. Włodzimierz Osadczy (Lublin, Chełm).

**11 grudnia:** W Galerii Brama Bielańska otwarto wystawę „Antoniusz i Kleopatra” dot. rekonstrukcji zaginionego dzieła Henryka Siemiradzkiego. Wydarzenie przyciągnęło wielu miłośników sztuki, którzy mieli okazję podziwiać efekty niezwyklej pracy konserwatorskiej nad obrazem *Antoniusz i Kleopatra*. Goście mogli przenieść się w świat XIX-wiecznej sztuki, poznając historię oryginału oraz tajniki jego odtworzenia. Nie zabrakło także inspiрующих rozmów z ekspertami, którzy podzielili się kulisami swojej pracy.

**11 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbyło się oprowadzanie kuratorskie dr. Jacka Konika po wystawie „Anna z Radziwiłłów księżna mazowiecka 1475–1522”, zrealizowanej we współpracy z Muzeum Zbrojownia Zamek w Liwie.

**12 grudnia:** W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie odbyło się seminarium naukowe pt. „Bitwa Warszawska 1920 roku”.

**12 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów miała miejsce inauguracja prezentacji tryptyku *Ikona Błogosławionej Rodziny Ulmów*. Wydarzenie odbyło się w ramach cyklu „Galeria Jednego Obiektu”. Na otwarciu obecni byli autor dzieła – Mateusz Środoń, uznany ikonograf, oraz Małgorzata Łukasiewicz-Traczyńska, prezes Fundacji Dobry Grunt, która jest mecenasem projektu. Udział w spotkaniu wzięli także przedstawiciele Klubu Inteligencji Katolickiej w Warszawie. Ikona jest artystycznym hołdem dla błogosławionej rodziny Ulmów z Markowej – Józefa, Wiktorii oraz ich dzieci, zamordowanych za pomoc ukrywanym Żydom podczas II wojny światowej. Dzieło ma formę tryptyku, na którym zobrazowano zarówno rodzinę Ulmów, jak i ukrywanych przez nich Żydów. Spotkaniu towarzyszyła dyskusja zatytułowana: „Rodzina Błogosławionych Ulmów – dziedzictwo dla Markowej, dla Polski, dla Kościoła”, moderowana przez redaktora Romana Graczyka. Ikona została zaprezentowana jako część projektu „Szkoła Etyki Muzeum Ulmów”, organizowanego przez Muzeum Polaków Ratujących Żydów w ramach Sympozjum Praw Człowieka Akademii Sprawiedliwych.

**13 grudnia:** W ramach cyklu Salon Dobrej Prasy im. Walerego Piśarka w Muzeum X Pawilonu gościliśmy Jana Strękowskiego – redaktora naczelnego „Tygodnika Wojennego”, działacza opozycji w PRL i reżysera. W 43. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego rozmawialiśmy o historii podziemnej prasy i zobaczyliśmy wyjątkowe artefakty – wszystkie numery pisma i maszyny, na których powstawało.

**13 grudnia:** Tego dnia odbyła się debata online pt. „Nie ma niepodległości bez europejskiej jedności”. W debacie moderowanej przez Olgierda Łukaszewicza z Fundacji „My Obywatele UE” wzięli udział byli dyplomaci, naukowcy z wiodących uczelni oraz urzędnicy ze struktur unijnych: amb. prof. Jan Barcz, Karolina Borońska-Hryniewiecka (Team Europe), Joanna Burnos (Team Europe), dr Krzysztof Gołata, amb. Marek Grela, prof. dr hab. Roman Kuźniar, amb. Jan Truszczyński. Projekt realizowany przez: Biuro Parlamentu Europejskiego w Polsce, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Fundację „My Obywatele Unii Europejskiej im. Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego” oraz Muzeum Niepodległości.

**13 grudnia:** W Muzeum Niepodległości odbyła się gala finałowa III edycji konkursu „Strażacy w akcji”, która rozpoczęła się właśnie w naszym Muzeum. Organizatorzy: Stowarzyszenie Dziennikarzy im. Władysława Stanisława Reymonta oraz Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych ZOSP RP. Patronat honorowy: Prezes ZG ZOSP RP Waldemar Pawlak oraz Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik.

**13 grudnia:** W Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie w ramach Forum Dialogu Polsko-Niemieckiego „Dom Sprawiedliwych Ulmów” Muzeum Polaków Ratujących Żydów To niezwykle wydarzenie zgromadziło osoby zaangażowane w działania na rzecz kultury pamięci i budowania dialogu między narodami. Forum Dialogu Polsko-Niemieckiego jest inicjatywą powołaną, by przywracać prawdę historyczną o zbrodniach II wojny światowej i budować przestrzeń solidarności między Polakami i Niemcami. Organizatorami Forum są: Muzeum Polaków Ratujących Żydów w Markowej, Towarzystwo Przyjaciół Markowej, Starosta Powiatu Łąncuckiego Adam Krzysztoń oraz Burmistrz Miasta Esens Harald Hinrichs. Podczas wydarzenia mieliśmy zaszczyt gościć: Mariusza Pilisa, twórcę filmu *Historia jednej zbrodni*, Mateusza Środonia, autora *Ikony Błogosławionej Rodziny Ulmów*, Burmistrza Esens Harald Hinrichsa wraz z małżonką Nataszą, który podzielił się swoimi refleksjami na temat odpowiedzialności Niemiec za zbrodnie II wojny światowej oraz działań na rzecz przywracania pamięci historycznej w Niemczech. Spotkanie było pełne wzruszeń, refleksji i inspiracji do dalszego działania na rzecz edukacji obywatelskiej i budowania mostów między narodami.

**14 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się koncert *Psalm Polski* w wykonaniu zespołu muzyków kierowanych przez Justynę Rekść-Raubo oraz grupę śpiewaków „Jerycho” i jej kierownika artystycznego Bartosza Izbieckiego. Zebranych gości w imieniu dyrekcji powitał dr Jacek Konik, kierownik Działu Historii i Badań Naukowych. Następnie głos zabrał Waldemar Rataj, dyrektor Muzeum Polaków Ratujących Żydów, który podsumował wspólne działania Akademii Sprawiedliwych oraz naszego Muzeum. Koncert był związany z poszukiwaniami źródeł muzycznych i literackich psalmu polskiego, prowadzonymi pod auspicjami Muzeum Ulmów – w ramach działalności Akademii Sprawiedliwych. Kolejne ustalenia badawcze i spotkania artystyczne pozwoliły zaprezentować twórczość Cypriana Bazylika (1535–1591) polskiego kompozytora, poety i tłumacza epoki renesansu. Zwano go także Cyprianem z Sieradza. Związany był z dworem Mikołaja Radziwiłła Czarnego, gdzie wraz z Wacławem z Szamotuł pełnił funkcję nadwornego muzyka i rymotwórcy. Nie komponował przez całe swoje życie. Zachowane utwory pochodzą z młodości lat. Są to głównie pieśni i hymny czterogłosowe oraz cztery pieśni jednogłosowe. W programie koncertu znalazły się przede wszystkim utwory Cypriana Bazylika oraz jemu współczesnych (m.in. psalm 128 *Wszyscy są błogosławieni, W Tobie Panie nadzieja, Pieśń o niebezpieczeństwie żywota człowieczego*). Jest to bezcenne świadectwo kultury muzycznej tego okresu. Opracowania Bazylika pokazują całe spektrum możliwości kompozytorskich – od prostych opracowań *nota contra notam* (Psalmy 127, 70), poprzez utwory, w których stosuje bardziej kunsztowne środki wyrazu (Psalmy 36, 79), aż po wyrafinowany i jednocześnie przejmujący emocjonalnie kontrapunkt z użyciem *cantus firmus* (Psalm 129).

**17 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, w ramach Salonu Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego, odbyło się spotkanie, którego tematem była publikacja Rafała Skąpskiego *Sprawa Witosa. Kraków 1944* wydana przez Muzeum Niepodległości. Rafał Skąpski, znany organizator polskiego życia kulturalnego, wieloletni prezes Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek oraz laureat prestiżowej Nagrody im. Władysława Orkana, opowiedział o kulisach powstania książki oraz znaczeniu pamięci o Wincentym Witosie. W dyskusji towarzyszyli mu dziennikarze i krytycy Piotr Dobrołęcki i Jerzy Kisielewski, co nadało wydarzeniu wyjątkowy charakter, zaś całe spotkanie prowadził nasz kolega Piotr Maroński z Biblioteki.

**18 grudnia:** W Muzeum Więzienia Pawiak odbyło się niezwykle wzruszające spotkanie. Byli więźniowie Pawiaka i obozów koncentracyjnych, m.in. Jan Temler, Alojzy Maciak, Marek Dunin-Wąsowicz, Janusz Maksymowicz ps. „Janosz” i Barbara Piotrowska, podzielili się swoimi wspomnieniami o świętach Bożego Narodzenia w czasie wojny. Młodzież szkolna miała okazję wysłuchać tych wyjątkowych historii. Kustosz Joanna Gierczyńska, kierownik naszego oddziału, została wyróżniona Medalem Pamiątkowym z okazji 80. rocznicy Powstania Warszawskiego. Medal wręczył Prezes Związku Powstańców Warszawskich Janusz Maksymowicz.

**18 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów miała miejsce kolejna odsłona Salonu Dobrej Książki im. Tadeusza Górnego, którego tematem była znakomita biografia *Julia Keilowa. Metaloplastyczka na nowe czasy* autorstwa Małgorzaty Czyńskiej. Spotkanie prowadził Piotr Maroński.

**18 grudnia:** W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów gościliśmy Adrianę Godlewską-Młynarską. W czasie wydarzenia zatytułowanego „Moja Warszawa. To było tak...”, prowadzonego przez Mikołaja Madurowicza, usłyszeliśmy wspomnienia o powojennej stolicy przeplatane muzyką z tamtego okresu. Spotkanie było pełne wzruszeń, uśmiechów i ciekawostek. Adrianna Godlewska-Młynarska zakończyła wieczór recytacją wiersza Wojciecha Młynarskiego *Wiersz na Boże Narodzenie*.

**18 grudnia:** W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości odbyło się spotkanie okolicznościowe zorganizowane przez Klub Wielkopolan. W jego pierwszej części dwie klasy ósme ze Szkoły Podstawowej nr 263 im. Powstańców Wielkopolskich z Warszawy zostały oprowadzone po wystawie „Polonia Restituta” przez Lecha Marchlewskiego, kierownika Działu Edukacji naszego Muzeum. Następnie odbył się pokaz filmu dokumentalnego *Zapomniane Powstanie* w reżyserii Krzysztofa Magowskiego. W pokazie uczestniczył reżyser, który po emisji filmu opowiedział o swoich związkach rodzinnych z Wielkopolską i udziale swoich przodków w Powstaniu Wielkopolskim.

**19 grudnia:** W Muzeum Niepodległości odbył się świąteczny koncert *Magic of Christmas* współorganizowany z Fundacją Polonia Union. Naszymi gośćmi, uczestniczącymi w tym wydarzeniu, byli: Jego Ekscelencja SUN Linjiang – Ambasador Chińskiej Republiki Ludowej w Polsce wraz z małżonką, Jej Ekscelencja Alicia Irene Falkowski – Ambasador

Argentyny w Polsce, Jego Ekscelencja Kanan Mammadov – Pierwszy Sekretarz Ambasady Azerbejdżanu w Polsce wraz z małżonką.

**19 grudnia:** W Muzeum Niepodległości odbył się uroczysty wernisaż wystawy „Zastaw Spiski 1412 – 1769 – 1772 – 2024. Polskie dziedzictwo na Spiszu w 255. rocznicę likwidacji Zastawu”. Wydarzenie zgromadziło wielu miłośników historii, geografii i dziedzictwa kulturowego. W Muzeum gościliśmy m.in. Dziekana Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW, prof. dr. hab. Macieja Jędrusika; Prodziekana wydziału ds. studentów dr Jolantę Korycką-Skorupę, prof. dr. hab. Marcina Solarza. Szczególnym punktem programu była prezentacja efektów projektu badawczego przygotowanego przez Koło Naukowe Studentów Geografii Uniwersytetu Warszawskiego, realizowanego pod opieką pracowników Katedry Geografii Politycznej i Historycznej WGiSR UW. Młodzi badacze przybliżyli publiczności niezwykle dziedzictwo 16 miast spiskich oraz swoją wyprawę badawczą do Spiskiego Podgrodzia.

**20 grudnia:** W głównej siedzibie Muzeum Niepodległości odbyło się świąteczne spotkanie Stowarzyszenia Muzealników Polskich Oddział Mazowiecki. Przemawiali: dr Tadeusz Skoczek — dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie, Halina Czubaszek — prezes Stowarzyszenia Muzealników Polskich Oddział Mazowiecki oraz Bożena Żelazowska – Sekretarz Stanu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zebrani obejrzeli film *Unia Europejska wokół nas*, wysłuchali bardzo ciekawych referatów i zostali oprowadzeni po wystawach stałych naszego Muzeum

**29 grudnia:** W Katedrze Polowej Wojska Polskiego miał miejsce koncert pieśni, arii i kolęd z okazji Świąt Bożego Narodzenia zatytułowany *Boży Dar*. Współorganizacja: Fundacja Polonia Union oraz Ordynariat Polowy Wojska Polskiego. Muzeum Niepodległości było partnerem wydarzenia.

**30 grudnia:** Przed naszym Muzeum odbyło się uroczyste zapalenie chanukowej świecy. Zebranych gości powitał Bartłomiej Kłusek, p.o. zastępcy dyrektora Muzeum Niepodległości ds. programowych. Świecę zapalili Naczelny Rabin RP Michael Schudrich wraz z głównym organizatorem uroczystości – rabinem Szalomem Dov Ber Stamblerem, dyrektorem Chabad Lubawicz Polska.

**Dorota Panowek**